

Omek

ברכות

Vájésev 5786

2025. december 11.

V. évfolyam, 8. szám

Három út a teljességhez – és egy kényszerházasság

Számos haszid közösség a héten ünnepelte a haszidizmus új-évét¹. Ennek kapcsán időszerű megnéznünk, hogy mit ír a Talmud a haszidizmusról, és hogy mi a köze ennek a mostani hetiszakaszhoz?

A Talmud háromféle szellemi nagyság felé mutat utat:

„Az, aki jámbor [haszid] akar lenni, legyen kiemelkedő a **Károk [nezikin]** témáiban. Rává mondta: az **Atyák [ávot]**² témáiban. Mások mondták: az **Áldások [beráchot]** témáiban.” (Bává Kámá 30a)

Eszerint *haszid* az, aki valamilyen területen képes elmélyülni és azt kiemelkedő emberi minőséggé fejleszteni. Nem véletlenül *nem* tanácsolják Bölcsseink azt, hogy mindháromhoz értünk.

Természetes, hogy minden vallásos zsidó ember kötelessége, hogy ne okozzon károkat, tanulmányozza a Bölcssek szavait, és mondjon áldásokat az ételekre, valamint imádkozzon.

A *haszid* nem ettől lesz *haszid* – különlegesen kiemelkedő.

¹ Kiszlév 19-e a *mezericsi mágid* (Dov Ber ben Avraham, 1704-1772) jorcájtja és az első lubavici rebbe (Sneur Zalman ben Baruch, 1745-1812) börtönből való szabadulásának évfordulója. Idén külön érdekesség, hogy Joszэфról is éppen ezen a héten olvassuk a Tórából, hogy hamis vádak alapján börtönbe került.

² *Pirké Ávot*, a Misna 63 traktátusa közül az egyetlen, ami nem a *halachával* [törvényekkel] foglalkozik, hanem etikai elvekkel. Bölcssek neveit sorolja fel, és mindegyiktől olyan tanításokat mond, amik az életben az embert a helyes úton irányítják.

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Canva AI

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói

köréhez! Támogasd havonta a

nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

További részletek:

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

Hanem attól, hogy felismeri saját útját az életben, az egyedülálló erejét és képességét, megtalálja és megéri a helyét, hogy mit vár tőle Teremtője, és felnő a feladatához.

Mi is pontosan ez a háromféle irány és hogyan találjuk meg benne saját magunkat?

A héten Jákob gyászáról olvasunk. Elvesztette legkedvesebb fiát, Józsefet, és Rási kiszámolja: nem kevesebb mint 22 évig gyászolta.

„Nem fogadta el a vigasztalást, mert nem lehet az előre vigasztalást elfogadni [hiszen József valójában élt], és csak a halottra vonatkozik a [mennyei] rendelet, hogy elfeledtessék a szívből” (Rási, Mózes 1., 37:35)

Ugyanakkor Rási egy félelmetes és egyben igencsak nehezen értelmezhető választ is ad arra, hogy miért éppen 22 évig kellett gyászolnia:

„Ez a 22 év megfelel annak a 22 évnek, amíg Jákob nem tartotta be a szülők tiszteletének parancsolatát.” (Rási, Mózes 1., 37:34)

Való igaz, hogy – amint Rási kiszámolja – Jákob is távol töltötte ezt az időt a szülői háztól. Ő azonban éppen anyja és apja kérésére indult útnak!

Azt kérték tőle, hogy találjon feleséget magának, ezt pedig ő meg is tette. Azt is kérték, hogy addig ne jöjjön vissza, amíg anyja nem üzeni meg neki, hogy testvére, Ézsau haragja már elmúlt, és biztonságban hazatérhet.

Azt látjuk, hogy Jákob pontosan azzal tartotta be szülei kérését, hogy nem volt otthon. Akkor hogyan kaphat ezért büntetést?

Rábénu Bácháje (1255-1340) megválaszolja ezt a kérdést. Észreveszi, hogy Jákob egy ponton mégiscsak változtatott szülei kérésén. Hiszen eredetileg vissza kellett volna térnie akkor, amikor szülei üzennek neki. Ő azonban 7 év-re elköteleződött Lábánnál, azért, hogy Ráchelt megkaphassa feleségként.

Igaz ugyan, hogy a házasság is a szülők kéré-

sére történt. Azonban Jákob akár Leát is elvehette volna, és akkor elképzelhető, hogy a 7 év sem szükséges. (Ahogyan korábban megjegyeztük, Lábán szavaiból is úgy tűnik, hogy ő nem akarta a két lányt elcserélni, hanem azt remélte, hogy hét év alatt Lea megházasodik.)

E logika szerint Jákob azzal, hogy 7 évet ígért, megváltoztatta az eredeti, szülői megállapodást, és a büntetés jár neki, függetlenül attól, hogy végül valóban nem kapott üzenetet arról, hogy biztonságban hazatérhet.

E magyarázat nehézsége, hogy a *Sulchán Áruch* nem ezt írja elő a szülők tisztelete témájában:

„Ha a szülő bele kíván szólni abba, hogy a fia kit vegyen el, akkor nem köteles hallgatni rá.” (Remo JD 240:25)

Így Jákob sem kötelezhető arra, hogy Leát vegye el Ráchel helyett, ha ő Ráchellel érezné jól magát.

Emiatt logikusabbnak tűnik az *Ijun Jáákov* válasza ugyanerre a kérdésre. Ő Jákob gyászát és József apjától való elszakíttóságát két független tényezőnek tartja. A 22 év, ami Jákob „számlájára” írható, csak az utóbbinak volt az okozója, és nem az előbbinek.

Hiszen Jákobról sem gondolták a szülei, hogy meghalt. Mégsem tudták a társaságát élvezni. Ugyanígy, azok a nem pótolható, közösen töltött családi pillanatok, amikről Jákob e 22 év alatt lemaradt, önmagukban is veszteséget jelentenek, a gyásztól függetlenül.

De hogyan kapcsolódik mindez a Talmud háromféle haszidjához?

Amikor a Talmud kiszámolja Jákob távol töltött 22 évét, észreveszi, hogy az a 14 év, amit Tóran tanulással töltött Éver tanházában (ld. Rási, Mózes 1., 28:11), nem számított bele ebbe az időbe.

Ebből vonja le a következtetést: „a Tóra tanulás nagyobb a szülői tiszteletnél”. Ugyanebben a témában két másik rabbi véleménye: az egyik

szerint a Tóra tanulása az életmentésnél nagyobb, a másik szerint pedig a Szentély építésénél (*ld. Megilá 16b-17a*).

Ez a három vélemény megfeleltethető a korábban említett háromféle „haszid”-nak:

1. Az, aki a *nezikin* [károk] törvényeiben mélyül el, a Tóratanulást az **életmentéssel** emlegeti együtt. Egy ilyen ember ugyanis a károkra, sérülésekre, problémákra érzékeny, és ezeket szeretné megelőzni, vagy másokat megmenteni azoktól.

2. Aki a *berácho*t [áldások] törvényeiben, az a rituális szentség felé törekszik, így ő a Tóra-

tanulást a **Szentély építésével** tartja egyenértékűnek (vagy még nagyobbnak).

3. Aki számára pedig az *ávot* [atyák tanításai] a lényeg, annak természetesen a Tóra tanulása is a **szülői tisztelettel** mérhető össze. Ő az elődökre néz fel, az ő útjaikból tanul, épül – és megtalálja a folytatást.

Mindez talán segíthet minket is abban, hogy megtaláljuk saját utunkat a Tórában. A három traktátus mellett immár három egészen konkrét példa, cselekedet is van arra, hogy mi az a dimenzió, amiben leginkább meg tudjuk találni magunkat és szellemi értelemben is kiteljesedni.

ÜNNEP

Miért nincs benne Chanuka a Misnában?

Igaz az, hogy Chanuka ünnepe teljes egészében kimaradt a Talmudból?

Nem egészen. Ugyanis a Talmud a szombati gyertya számára felhasznált olaj apropóján több oldalon keresztül értekezik Chanuka törvényeiről, részleteiről (*Sábát 21a-23b*).

Az viszont igaz, hogy míg minden más ünnepnek külön misnai traktátusa van, addig Chanuka a Misnában csak mintegy mellékesen kerül megemlítésre:

„Ha egy lennel megrakodott teve áthalad a közterületen, és belép egy boltba, és meggyújtja a boltos gyertyája a lent, és felgyújtja a boltot, akkor a teve tulajdonosának kell megfizetnie a kárt. Ha a boltos kint hagyta a gyertyáját, akkor a boltosnak kell megfizetnie.

De ha chanukai gyertya volt, akkor mentesül.” (*Bává Kámá 6:6*)

Híres és feltűnően váratlan említése ez Chanukának. Olyannyira, hogy sokan azt gondolják, hogy ez az egyetlen a Misnában.

Valójában még két további helyen szerepel Chanuka említése mint fontos időpont (*Bikurim 1:6, Ros Hásáná 1:3*).

De mi is pontosabban az a Misna? És miért kellene említenie Chanukát?

A Misnát leegyszerűsítve úgy is szokták nevezni, hogy *Szóbeli Tan* (vagy *Szóbeli Tóra*). Ez azonban nem egészen pontos. A Szóbeli Tan az, amit Mózes a Szináj hegyén a Teremtőtől kapott meg a leírt Tóra „mellékleteként”.

A Misna szövegét olvasva azonban nyilvánvaló, hogy nem erről van szó. Hiszen a Misnában a rabbik folyamatosan vitatkoznak, valamint rabbinikus törvényeket is említenek – ezeket pedig nyilvánvaló, hogy Mózes nem kaphatta meg a Szináj hegyén.

A Misna valójában a szóban őrzött tanítások szerkesztett rendszere. Így Mózes szóbeli örökségét is tartalmazza, de nem kizárólagosan. Amit szóban kaptunk meg a Teremtőtől, azt szóban is kellett őriznünk. Egészen addig, amíg mindez az üldöztetés és felejtés miatt veszélybe nem került (*ld. Gitin 60a*).

Ekkor jött *Rabbi Jehuda HáNászi*, és összeállította a Misna 6 rendjét és 63 traktátusát (az i. e. 3. században). Mivel azonban maga a leírás is egyfajta „szükséges rossz”, kényszer hatására, ezért *Rabbi Jehuda HáNászi* csak annyit írt le, amennyit feltétlenül szükségesnek lá-

tott ahhoz, hogy a szóbeli tanítások fennmaradhassanak.

Ez megmagyarázza azt, hogy Chanuka ünnepeinek nincsen saját misnai traktátusa. Mivel az ünnep egyszerű és mindenki számára ismert, ezért a törvényei nem tesznek ki egy teljes traktátust.

Igaz ugyan, hogy más ünnepeknek van saját traktátusa. Viszont ha ezeket megnézzük, észrevesszük, hogy sokszor eltérnek a témától, lazábban kapcsolódó információkról írnak. Például Ros Hásáná kapcsán az újholdhirdetés módjáról, vagy Jom Kipur és Peszách kapcsán az ünnepélyes áldozati szer-

tartások részleteiről.

Ugyanez az elv magyarázza meg azt is, hogy miért olyan nehéz sokunknak a Misnát olvasni.

A Misna célja ugyanis nem az alapfogalmak didaktikus tisztázása és szisztematikus felépítése, hanem pontosan azoknak a törvényeknek a rövid rögzítése, amelyek ritkábbak, ezért jobban tartunk attól, hogy elveszítjük őket.

A Talmud leírására azonban további részletek leírása is szükségessé vált, így az a Misnánál egy jóval bővebb képet mutat, és Chanuka törvényeinek részleteit is tartalmazza.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 14:59 és 15:34 között (legkorábban az idén!).

Szombat kimenetele: 16:45 (legkorábban az idén!).

Péntek este 17:30-tól tanulás, 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 8:30-tól tanulás, 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus (lakoma után mincha!).

A péntek esti kiduson *Tárik Meszár* Közel-Kelet szakértő fog nekünk mesélni az iraki zsidóságról. Gyertek!

Most szombaton újholdhirdetés! Jövő szombat-vasárnap (*december 20-21-én*): **Tévét hónap újholdja.** A hónap jellege³ a zsidó hagyományban: *izgatottság*.

Molád (újhold pontos ideje): december 20-án szombat hajnalban 2:22 + 33 másodperc (10 *chálákim*).

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:30-ig.

Hanuka a Bét Jehudával! December 14-én vasárnap 9:30-kor, a reggeli ima után, még az első gyertya meggyújtását megelőzően zenés-tanulós reggeli (*Kumsitz*).

December 21-én vasárnap 15:30-kor a nyolcadik gyertya közös meggyújtása és ünneplés.

Vendég: *Dr. Hegedüs Pál* matematikus és Tóratudós :) az Alma utcai zsinagóga szíve-lelke, előadó-tanító. Érdekes lesz, gyertek!

Hétköznapi reggeli imák vasárnaptól péntekig minden nap 8:00-kor.

Hétköznapi délutáni online tanulások hétfőtől csütörtökig mindennap 14:00-kor.

Csatlakozás: <https://t.me/betjehuda>.

Sábát sálom! Gut sábesz! Chanuka Száméách!

³ A *Széfér Jecirá*, az egyik legkorábbi hagyományos kabbalisztikus szöveg, mely az 5. fejezetében a 12 hónapot az ember 12 képességének felelteti meg (beszéd, gondolat, járás, látás, hallás, cselekvés, együttlét, szaglás, alvás, izgatottság, ízlelés, nevetés).